

تحلیل اسناد بین‌المللی مرتبط با قراردادهای سرمایه‌گذاری بین‌المللی گردشگری ماجراجویانه^۱

علی پورقصاب امیری^۲، علیرضا جهانگیری^۳، احسان افتخاری^۴

DOI:10.22034/jtd.2022.316415.2514

چکیده

صنعت گردشگری ماجراجویانه صنعت ترکیبی بزرگی است که نیازمند سرمایه‌گذاری‌های گوناگون و کلان است. این تنوع در صنعت گردشگری ماجراجویانه باعث می‌شود قراردادهای سرمایه‌گذاری این صنعت با اسناد گوناگونی از حقوق بین‌الملل ارتباط داشته باشند. در این پژوهش، به اسناد بین‌المللی‌ای می‌پردازیم که بیشترین ارتباط را با سفر ماجراجویی دارند و در قراردادهای بین‌المللی سرمایه‌گذاری صنعت گردشگری ماجراجویانه کاربرد دارند. گردشگری ماجراجویانه یکی از انواع گردشگری است که با توجه به اصل وجود ریسک و خطر بالقوه آن به مهارت‌های تخصصی و فیزیکی بسیاری نیاز دارد و لازم است قراردادها با تعریف این نوع گردشگری هم‌سو شوند. هدف این مقاله تحلیل هماهنگی و همسویی قراردادهای بین‌المللی سرمایه‌گذاری سفر ماجراجویی با این اسناد بین‌المللی است. روش‌شناسی مقاله، با شیوه استدلالی تحلیل محتوا، به پرسش طرح‌شده پاسخ علمی - حقوقی می‌دهد. نتایج نشان می‌دهد که برای حفظ صنعت گردشگری ماجراجویانه باید قراردادهای سرمایه‌گذاری گردشگری را با توجه به اسناد بین‌المللی این حوزه از قبیل حقوق بشر، حقوق محیط زیست و حقوق میراث فرهنگی تنظیم کرد و مناسب‌ترین قراردادهای سرمایه‌گذاری مربوط به گروه بی (قراردادهای بی‌آتی و مشابه آن) هستند و از این گروه تنها چند نوع قرارداد با تعاریف گردشگری ماجراجویانه و اسناد بین‌المللی هماهنگ است. در صورت عدم همسویی قراردادهای بین‌المللی سرمایه‌گذاری با اسناد بین‌المللی، محیط زیست تهدید می‌شود و، در صورت همسویی، اماکن گردشگری ماجراجویانه حفظ می‌شوند و می‌توان آن‌ها را برای نسل‌های بعدی حفظ و از درآمد پایدار آن استفاده کرد.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۹/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۱/۲۰

واژه‌های کلیدی:

قراردادهای بین‌المللی، سرمایه‌گذاری بین‌المللی، اسناد بین‌المللی، سفر ماجراجویی

مقدمه

این اساس، گردشگری رفتن موقتی افراد به مقصدهایی دور از محل زندگی، کاری و اقامتی‌شان و ساکن شدن آن‌ها در آن مقصد همراه با انجام دادن فعالیت‌های متنوع و فرح‌انگیز با هدف کسب شادی معنا شده است (Theobald, 2005). عصر امروز عصر گسترش فناوری، افزایش دامنه زندگی ماشینی و رفاه اجتماعی همراه با افزایش

صنعت گردشگری در دنیا سابقه‌ای طولانی دارد؛ می‌توان گفت، هم‌زمان با تاریخ پیدایش جوامع، سفر و گردشگری به وجود آمد. صنعت گردشگری اهداف گوناگونی دارد از جمله تهیه مایحتاج، گردش برای کسب علم و تجربه و دیدار با اقوام. در کنفرانس بین‌المللی ۱۹۹۱ اتاوا، برای مسافر^۵ و گردشگر^۶ واژه‌گزینی شد. بر

۱. این مقاله از رساله دکتری با عنوان «تحلیل حقوقی قراردادهای بین‌المللی سرمایه‌گذاری گردشگری» اخذ شده است.

۲. استادیار گروه حقوق بین‌الملل عمومی، دانشکده حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان، دامغان، ایران.

۳. استادیار گروه حقوق بین‌الملل عمومی، دانشکده حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان، دامغان، ایران.

۴. دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل عمومی، دانشکده حقوق دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان، دامغان، ایران (نویسنده مسئول). eftekhari_ehsan84@yahoo.com.

5. Traveler

6. Tourist

درآمدهای عمومی، نیاز بشر به پر کردن اوقات فراغت تعریف شده است که یکی از اصلی‌ترین این نیازها حق گردشگری است. فعالیت گردشگری، به‌مثابه صنعتی درآمدزا و رونق‌دهنده چرخ‌های اقتصادی کشورها، نقش مهمی در ارتباطات بین‌المللی و دیپلماسی عمومی دارد. براساس گزارش‌های سازمان جهانی گردشگری^۱ در ۲۰۱۷، شمار گردشگران بیش از ۱/۳ میلیارد و درآمد حاصل از آن بیش از ۱/۳ تریلیون دلار است (UNWTO, 2018). طبق برآوردهای انجام‌شده، از هر ۱۰ شغل یک شغل به صنعت گردشگری و حدود ۷ درصد صادرات دنیا به صنعت گردشگری تعلق دارد که از این میان حدود ۳۰ درصد از صادرات خدمات جهان متعلق به صنعت گردشگری است یا سالانه بیش از ۷۵۰ میلیارد دلار (یعنی در حدود ۷/۵ درصد) از کل سرمایه‌گذاری بین‌المللی را به خود اختصاص داده است که در بین صنایع دیگر کم‌نظیر است. لذا، می‌توان پیش‌بینی کرد که صنعت گردشگری عمده‌ترین صنعت درآمدزا و اصلی‌ترین پشتوانه اقتصادی جهان آینده خواهد بود. در میان انواع گردشگری، گردشگری ماجراجویانه یکی از بخش‌های گردشگری است که در دو دهه اخیر رشد چشمگیری داشته و شریکی در بازار بین‌المللی گردشگری در نظر گرفته شده که با فعالیت‌های ماجراجویانه، احساسات، هیجان قوی و خطرپذیری پیوند خورده و فواید فراوان اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، سلامتی و نشاط را برای جوامع بشری به همراه داشته است (Karimi et al., 2021: 33-35). در نتیجه، برای ایجاد و توسعه آن به تأمین مالی و سرمایه‌گذاری کلان نیاز است و تحلیل حقوقی آن از چشم‌انداز حقوق بین‌الملل بشر و حقوق بین‌الملل محیط زیست ضروری است. به‌علاوه، باید به حقوق بین‌الملل سرمایه‌گذاری به‌منزله بخشی از منظومه حقوق بین‌الملل در چهارچوب و سیاق نظام حقوقی بین‌المللی توجه کرد (Askari, 2017: 30-31). بنابراین، سؤال این است:

همانگی و همسویی قراردادهای بین‌المللی سرمایه‌گذاری سفر ماجراجویی مبتنی بر کدام یک از اسناد بین‌المللی است؟

برای تحلیل همانگی و همسویی قراردادهای بین‌المللی سرمایه‌گذاری گردشگری ماجراجویانه با اسناد بین‌المللی، نخست، لازم است درخصوص چند واژه راهبردی را که در تحلیل و روشن کردن مسئله نقش ضروری دارند بحث شود. سپس، بعد از اشاره مختصر

به پیشینه موضوع، نظریه‌های پشتیبانی‌کننده مطرح شوند و در نهایت مدل مفهومی پژوهش ارائه شود. «سرمایه‌گذاری عبارت است از هرگونه دارایی‌ای که متعلق به سرمایه‌گذار است یا هرگونه دارایی‌ای که مستقیم یا غیرمستقیم تحت کنترل او است و دارای مؤلفه‌های سرمایه‌گذاری از جمله التزام سرمایه یا منابع دیگر، توقع درآمد یا سود و قبول خطر است. صور گوناگون سرمایه‌گذاری شامل موارد زیر هستند: شرکت تجاری، سهام و سایر اشکال سرمایه‌گذاری نقدی و غیرنقدی در شرکتی تجاری، اوراق قرضه، سهام قرضه و سایر اسناد متضمن قرض و وام، قرارداد آتی، اختیار معامله و سایر مشتقات، قراردادهای آماده کار (ترن - کی)²، ساختمانی، مدیریت، تولید، امتیاز، تسهیم درآمد و قراردادهای مشابه، حقوق مالکیت معنوی، مجوز، پروانه کار و حقوق مشابه که وفق قانون محلی قابل انتقال است، اموال عینی و غیرعینی، منقول و غیرمنقول و حقوق مالی مربوطه مانند اجاره، رهن، وثیقه و التزامات» (Piran, 2011: 21-22).

قرارداد سرمایه‌گذاری: نوعی قرارداد اقتصادی که معمولاً بین دولت‌ها، بخش عمومی و سازمان‌های متولی اقتصاد از یک طرف و شرکت‌ها، افراد و اشخاص بخش خصوصی از طرف دیگر منعقد می‌شود (Lobnani Motlagh, 2020: 55).

قراردادهای بین‌المللی سرمایه‌گذاری صنعت گردشگری: نوعی قرارداد اقتصادی که معمولاً بین دولت‌ها، بخش عمومی و سازمان‌های متولی اقتصاد از یک طرف و شرکت‌ها، افراد و اشخاص بخش خصوصی از طرف دیگر منعقد می‌شود که متناسب با و مناسب بخش گردشگری است و براساس شاخص‌ها، خصوصیات و اهداف این صنعت با توجه به اسناد بین‌المللی تنظیم شده است.

قراردادهای بین‌المللی سرمایه‌گذاری گردشگری ماجراجویانه: نوعی قرارداد اقتصادی که معمولاً بین دولت‌ها، بخش عمومی و سازمان‌های متولی اقتصاد از یک طرف و شرکت‌ها، افراد و اشخاص بخش خصوصی از طرف دیگر منعقد می‌شود که متناسب با و مناسب بخش گردشگری ماجراجویانه است و براساس شاخص‌ها، خصوصیات و اهداف گردشگری ماجراجویانه با توجه به اسناد بین‌المللی تنظیم شده است.

سفر ماجراجویی: از انواع گردشگری مربوط به شاخه جهانگردی یا به بخش کوچک‌تر مسافرت است که با توجه به اصل (احتمالاً واقعی) وجود ریسک و خطر

اطلاق می‌شود (Ahmadi et al., 2013: 158). در زمینه حقوق گردشگری از دیدگاه حقوق بین‌الملل، در خارج و داخل ایران، مطالعات چندانی انجام نشده است و اکثر تحقیق‌های انجام‌شده در حوزه‌های مدیریت، اقتصاد و برنامه‌ریزی بوده و کارهای حقوقی نیز مبتنی بر حقوق داخلی یا مطالعه تطبیقی حقوق کشورها بوده است. به‌عنوان مثال، در مقاله‌ای با عنوان گردشگری ماجراجویانه، نویسندگان از منظر علم مدیریت به تعریف گردشگری ماجراجویانه پرداخته و در بخشی از مقاله درخصوص مقررات‌گذاری در گردشگری ماجراجویانه پیشنهادهایی ارائه داده‌اند (Ghadiri Masoom & Vosoughi, 2016: 41-58). در مقالات دیگری، تأثیر مشارکت پایدار در گردشگری ماجراجویانه در توانمندسازی زنان (Saffari et al., 2021: 113-134)، فرصت‌های کارآفرینانه گردشگری ورزشی (Mohammad Kazemi et al., 2020: 129-146) یا سفرهای تجربه‌گرایی متحول‌کننده چین (Folmer et al., 2019) بررسی شده است، اما درخصوص قراردادهای سرمایه‌گذاری صحبتی به میان نیامده است. باین‌حال، در این تحقیقات به سرمایه‌گذاری در میراث معنوی توصیه شده تا همراه با لوازمی به گردشگری ماجراجویانه تبدیل شود. با این توصیف، مطالعه ادبیات این موضوع نشان می‌دهد که در زمینه حقوق گردشگری مطالعه‌ای انجام نشده و این پژوهش بر آن است که اسناد بین‌المللی قراردادهای سرمایه‌گذاری مرتبط با صنعت گردشگری ماجراجویانه را معرفی کند.

مبانی نظری

در تحلیل مسائل از جمله سرمایه‌گذاری در گردشگری ماجراجویانه از جنبه حقوق بین‌الملل دو نظریه وجود دارد. نخست، نظریه یگانگی حقوقی است که طرفداران آن بر برتری حقوق داخلی تأکید دارند و حقوق بین‌المللی را مشتق و تابع حقوق داخلی می‌دانند. در مقابل، طرفداران نظریه دوم بر این باور هستند که حقوق بین‌الملل در نظام حقوقی مبتنی بر سلسله‌مراتب است و مقامی فراتر از حقوق داخلی دارد. در این نظریه، حقوق داخلی ناشی و مشتق از حقوق بین‌الملل و در نتیجه تابع آن است. از این روست که کلسن^۷ از «اشتقاق» حقوق داخلی از حقوق بین‌الملل سخن گفته است (Coke Dean et al., 2004: 136-145) که می‌توان این نظریه را با گردشگری ماجراجویانه و سرمایه‌گذاری در آن همسوتر دانست.

بالقوة آن به مهارت‌های تخصصی و فیزیکی بسیار نیاز دارد (Cheng et al., 2018). در واقع، آنچه از گردشگری و فعالیت‌های آن در اذهان تداعی می‌شود این است که گردشگری فعالیت است که به سرمایه و امکانات زیرساختی فراوان نیاز دارد. علاوه بر این، با توجه به گسترش گردشگری ماجراجویی طی دهه‌های اخیر و تجهیزات و الزامات ویژه و کاوش‌های خاصی که در منطقه مقصد مورد نیاز است، بخش‌های متنوعی از جمله رودگردی، دوچرخه‌سواری کوهستان، سنگ‌نوردی و کوه‌نوردی فقط با هماهنگی مقامات محلی و مجهز شدن به امکانات اولیه این رشته‌ها از جمله جی‌پی‌اس^۱ و کیت کمک‌های اولیه امکان‌پذیر خواهد بود (Bell, 1870).

هنگام^۲ گردشگری ماجراجویانه را فعالیتی بیرونی تعریف می‌کند که عموماً در اوقات فراغت و در محیط‌های دورافتاده و بکر انجام می‌شود (Ghadiri Masoom & Vosoughi, 2016: 44). حال آن‌که گاردنر^۳ و کوئیک^۴ گردشگری ماجراجویانه را رفتاری می‌دانند که شامل عنصر تحریک عاطفی، چالش شخصی، هیجان و خطر و گردشگرانی است که بیشتر تمایل دارند عمل کنند تا ببینند (Moharramzadeh & Imanzadeh, 2020: 3). براساس تعریف ارائه‌شده توسط انجمن تجاری گردشگری ماجراجویانه (ای‌تی‌ای)^۵، گردشگری باید حداقل دو مورد از سه مورد فعالیت بدنی، محیط طبیعی و تعامل با فرهنگ را داشته باشد (Moharramzadeh & Imanzadeh, 2020: 3). سازمان جهانی گردشگری ماجراجویانه را چنین تعریف می‌کند: در هر جامعه‌ای کسانی هستند که علاقه بسیاری به انجام دادن کارهای متهورانه و مخاطره‌آمیز دارند؛ برخی از این افراد با اقدام به گردشگری ماجراجویانه به این نیاز درونی خود پاسخ می‌دهند (Shahmari Ardajani & Kamousi Alamdari, 2020: 37). رضوانی معتقد است به‌طورکلی سفرهای مخاطره‌آمیز یا حادثه‌جویانه به مقصدهای پرخطر، مانند قلب کویر، غارهای ناشناخته، مسیرهای فاقد جاده، قله کوه، رودخانه‌ها، جنگل‌ها و مناطق طبیعی دیگر انجام می‌شود (Khaksari & Dehghani, 2016: 3). از نظر چاک واوگی^۶، گردشگری ماجراجویانه به سفرهای مخاطره‌آمیز یا حادثه‌جویانه به مقصدهای پرخطر چون کویرها، جنگل‌ها و رودخانه‌ها

1. GPS
2. Hongan
3. Gardner
4. Quick
5. Adventure Tourism Trade Association (ATTA)
6. Chuck Wow Gay

افزون بر این، اگر به این یافته‌ها از جنبه میان‌رشته‌ای توجه کنیم، امیل دورکهایم، جامعه‌شناس مشهور فرانسوی و طرف‌داران او، معتقدند بایستی، به یاری مشاهده وقایع و استفاده از تحقیقات تاریخی و آماری، شرایط زندگی اجتماعی، رابطه علیت بین حوادث را احراز کرد و قواعد حاکم بر این امور را به دست آورد. در تحول این نظریه، بر اثر نفوذ عقاید لئون دوگی و پیروان او، مکتب جامعه‌شناسی حقوقی در فرانسه صورت تازه‌ای یافت که آن را نظریه هم‌بستگی اجتماعی می‌نامند (Musazadeh, 2017: 17).

نفوذ دیدگاه‌های مطروحه مکتب جامعه‌شناسی حقوقی در حقوق بین‌الملل مرهون حقوق‌دانان بین‌المللی برجسته‌ای از جمله مارکس هوبر،^۱ شیندلر،^۲ آوارز،^۳ ژرژ سل،^۴ شواز رنبرگر،^۵ فریدمن،^۶ استون،^۷ روتر،^۸ میشل ویرالی^۹ و، مهم‌تر از همه، شارل دو ویشر^{۱۰} است. آنان برای شناخت حقوق بین‌المللی و تبیین قواعد آن به تحلیل‌های جامعه‌شناسی روی آوردند (Ziaei Bigdeli, 2021: 62). از این جنبه هم می‌توان نظریه هم‌بستگی اجتماعی را با گردشگری ماجراجویانه و سرمایه‌گذاری در آن هم‌سوتر دانست. دیدگاه‌های نظریه‌ای مرتبط با موضوع مورد بحث را می‌توان در چند دسته ارائه کرد. مکتب تلفیقی معتقد است که منشأ و دلیل التزام به قواعد حقوقی ترکیبی از اراده، فطرت و زندگی اجتماعی است و نمی‌توان سرچشمه واحدی را برای حقوق بین‌الملل قائل بود و بقیه را نفی کرد. بر این اساس، با توجه به آزادی و برابری انسان‌ها، بشر باید در یک کشور طبیعی با ابعاد جهانی زندگی کند و مرزبندی‌های بین‌المللی امری مصنوعی است (Omidi, 2016: 40-41). در این مکتب فکری، قراردادهای سرمایه‌گذاری استفاده از قدرت معاملی، به منظور ترغیب طرف‌های تجاری خارجی به مشارکت در طرح‌های عمرانی و زیربنایی و خطرپذیری در اجرای پروژه‌های اقتصادی و آزادسازی اقتصادی برای دخالت دادن بخش خصوصی در پروژه‌های زیربنایی و عمرانی، به صورت سنتی تحت کنترل انحصاری دولت‌ها قرار دارد (Shiravi, 2006):

1. Marx Huber
2. Schindler
3. Alvarez
4. Georges Eugène Sorel
5. Schwarz renberger
6. Michael Friedman
7. Harlan F. Stone
8. Router
9. Michel Virally
10. Charles de Visscher

5). در همین خصوص، ارنست^{۱۱} و فام^{۱۲} آغاز فرایند جدیدی را که به مشارکت بخش عمومی - خصوصی در راه‌اندازی و بهره‌برداری پروژه‌های زیربنایی با هدف تأمین منافع عمومی توجه خاصی دارد، بر مبنای این فرایند، قراردادهای «ساخت، بهره‌برداری، انتقال»^{۱۳} یا بی‌آئی را مشارکت بخش عمومی - خصوصی نامیده‌اند (Soleimani & Shahsavani, 2017: 15). قراردادهای بی‌آئی و قراردادهای همسان آن یکی از شیوه‌های تأمین مالی هستند که، در آن، امتیاز مالی، طراحی، ساخت و بهره‌برداری یک پروژه را برای مدت زمانی مشخص از بخش عمومی یا دولتی به اشخاص حقوقی خصوصی منتقل می‌شود. معمولاً این انتقال رایگان است و لازم است پروژه، در هنگام انتقال، شرایط کمی و کیفی مشخصی داشته باشد. این شرایط، با توجه به مدت زمان استفاده از پروژه، دقیق و مبسوط در قرارداد ذکر می‌شود. در این نوع قراردادهای، با توجه به نوع پروژه، بخش خصوصی اجازه می‌یابد در مدت بهره‌برداری از پروژه، با دریافت مبالغی چون اجاره‌بها، عوارض، دستمزد و سایر هزینه‌هایی که در قرارداد ذکر شده است، اصل سود و سرمایه خود را مستهلک و هزینه‌های بهره‌برداری از پروژه را تأمین کند (Fallahi, 2015: 60-61).

بازآزادسازی تجاری، که به معنای حرکت به سمت تجارت آزاد از طریق حذف کنترل‌های دولت از بازارهای مالی، کالا، خدمات، کار و بخش خارجی و واگذاری آن به سازوکارهای بازار است، نقش دولت را در تجارت کاهش می‌دهد و مهم‌ترین نیروی پیش‌برنده جهانی شدن نیز محسوب می‌شود. به عبارت دیگر، آزادسازی عبارت است از حذف مداخله دولت در بازارهای مالی، بازارهای سرمایه و رفع موانع تجاری. حال، آزادسازی تجارت، که کاهش و حذف تعرفه‌ها و دیگر ابزار حمایتی از بنگاه‌های اقتصادی را در پی دارد، الحاق به سازمان جهانی تجارت را تسهیل می‌کند و موجب کوچک شدن دولت، افزایش رقابت بین شرکت‌ها و مراودات بازرگانی بین‌المللی، رشد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و همچنین تسریع فرایند انتقال فناوری می‌شود (Hatami & Karimian, 2016: 9).

در نظریات سرمایه‌گذاری، برای مثال، در نظریه عینی، عبارت سرمایه‌گذاری معنایی مستقل دارد که محدوده بیرونی بند ۱ ماده ۲۵ ایکسید را ترسیم و معین می‌کند و هر معامله‌ای که خارج از این محدوده قرار

11. Ernst

12. Pham

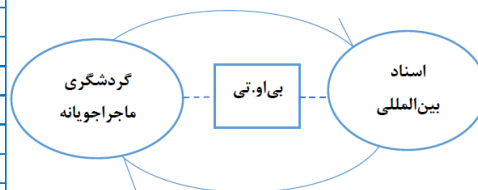
13. Build Operation Transfer (BOT)

با توجه به مطالب ذکر شده، می‌توان گفت که قراردادهای سرمایه‌گذاری به‌طور کلی دارای چهارچوب، ساختار و شکل کلی مشخصی هستند که به اصطلاح به قراردادهای «تیپ» معروف هستند و انواع گوناگونی دارند مانند قراردادهای سرمایه‌گذاری بیع متقابل، قراردادهای امتیازی، قراردادهای بی‌آبی و زیرمجموعه آن و سایر قراردادهایی که با توجه به نوع صنعت و زیرمجموعه آن صنعت باید بهینه‌سازی، متناسب‌سازی و مناسب‌سازی شوند. پس، با توجه به نوع هر صنعت و زیرمجموعه آن صنعت، می‌توان قراردادهای سرمایه‌گذاری را تهیه و تنظیم کرد. از طرف دیگر، با توجه به وجود دو نظریه مضیق و موسع در قراردادهای سرمایه‌گذاری و بسته به نوع صنعت و گستردگی و پیچیدگی آن، یکی از این نظریه‌ها انتخاب می‌شود که نظریه موسع برای تحلیل قراردادهای سرمایه‌گذاری صنعت گردشگری ماجراجویانه مناسب‌تر است؛ زیرا از یک طرف دولت‌ها برای جذب سرمایه گردشگری اختیارات بیشتری دارند و از طرف دیگر میزان سرمایه‌گذاری بیشتر خواهد بود. برابر اسناد مورد مطالعه، تصویری که از گردشگری وجود دارد این است که برای شکل‌گیری گردشگری به محرک‌ها و عناصر بزرگی نیاز است که بتواند جذب گردشگر کند و سبب ماندگاری گردشگر شود. با توجه به مبانی نظریه‌ای، می‌توان مدلی مفهومی را ارائه کرد (شکل ۱).

گیرد سرمایه‌گذاری از نوع ایکسید نخواهد بود، حتی اگر طرفین آن را توافق سرمایه‌گذاری بدانند. پس، براساس این نظریه، سرمایه‌گذار می‌بایست مطابق با ضرورت همکاری بین‌المللی برای توسعه اقتصادی و قواعد حقوق بین‌الملل در زمینه سرمایه‌گذاری عمل کند. در نظریه ذهنی، واژه سرمایه‌گذاری، در بند ۱ ماده ۲۵ کنوانسیون واشینگتن، فاقد معنایی مستقل است و از سوی طرفین، هنگام رضایت به داوری ایکسید، به‌طور ذهنی تعریف می‌شود. پس، اگر دولت‌ها در معاهدات سرمایه‌گذاری خود با شفافیت توافق کنند که قرارداد را سرمایه‌گذاری منظور کنند، این توافق مبنای صلاحیت ایکسید خواهد بود. از این رو، طرفین ممکن است واژه سرمایه‌گذاری را در قرارداد سرمایه‌گذاری که بین دولت و سرمایه‌گذار منعقد می‌شود تعریف کنند یا مطابق قانون ملی دولت یا معاهدات سرمایه‌گذاری عمل کنند (Ghebtian & Jafarnejad, 2020: 27). قراردادهای سرمایه‌گذاری، به دلیل این که اسنادی حقوقی هستند که مسئولیت‌ها و تعهداتی برای طرفین آن ایجاد می‌کنند، ضوابطشان باید روشن و شفاف و مدون باشد. پس، استفاده از قالب‌های حقوقی قراردادهای متعارف کافی نیست و قراردادهای سرمایه‌گذاری در گردشگری باید متناسب‌سازی و مناسب‌سازی شوند (Mokhtarzadeh, Azar, 2015: 151-152).

وجود ریسک و خطر
نیاز به مهارت‌های تخصصی و فیزیکی
نیاز به وسایل تجهیزات و امکانات
محیط‌های دور افتاده و بکر
تحریک عاطفی، چالش شخصی و هیجان
جنبه تجاری
تعامل با محیط طبیعی
تعامل با فرهنگ

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

کنوانسیون مربوط به حفاظت از جانوران و گیاهان در زیستگاه طبیعی آن‌ها
کنوانسیون بین‌المللی محافظت از پرندگان
کنوانسیون حفاظت از فرهنگ جهانی و میراث طبیعی
کنوانسیون حفاظت از گونه‌های حیوانات وحشی مهاجر (کنوانسیون بن)
کنوانسیون تنوع زیستی
بیانیه ریو
اعلامیه کنفرانس توسعه اجتماعی، کینیا
بیانیه کنفرانس سازمان ملل متحد درباره محیط زیست و انسان
پیش‌طرح سومین میثاق بین‌المللی حقوق همبستگی ۱۹۸۲
اعلامیه اصول مربوط به جنگل‌ها (اجلاس زمین)
دستور کار ۲۱، برنامه‌ای جامع برای توسعه پایدار ۱۹۹۲

روش‌شناسی تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش روش توصیفی - تحلیلی با رهیافت کیفی است که به توصیف و تشریح و تبیین دلایل چگونگی و چرایی وضعیت مسئله و ابعاد

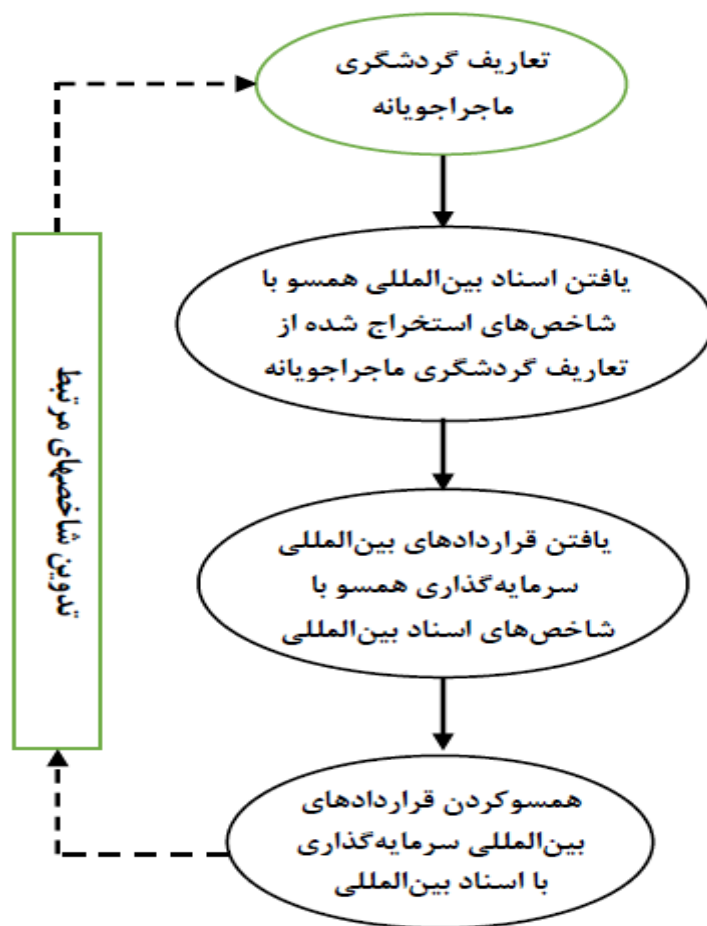
آن می‌پردازد. هدف این پژوهش کاربردی است که با استفاده از تکنیک تحلیل محتوای مقوله‌ای انجام می‌شود. بدین معنی که این پژوهش شرایط و روابط همسوی قراردادهای بین‌المللی سرمایه‌گذاری

گردشگری ماجراجویانه با اسناد بین‌المللی را توصیف و تفسیر می‌کند تا کاربرد آن در توسعه هماهنگ با استانداردهای بین‌المللی را نشان دهد. در این زمینه، از معاهدات قانون‌ساز، معاهدات عام، معاهدات خاص، تصمیم‌ها و آرا و رویه قضایی بین‌المللی استفاده خواهد شد.

روش گردآوری اطلاعات به روش کتابخانه‌ای با استفاده از داده‌های ثانویه است که در دو فضای واقعی و مجازی انجام شده است. بنابراین، به فراخور موضوع، از مجموعه روش‌های متن‌خوانی و فیش‌برداری، سندخوانی، کتاب‌ها، مقاله‌ها و مجلات، پایان‌نامه‌ها

و رساله‌ها، کارهای تحقیقاتی و پژوهشی، اینترنت، اسناد دولتی، نشریه‌های رسمی دولتی، اسناد شخصی و خصوصی، مطبوعات، آمارنامه‌ها و اسناد صوتی و تصویری استفاده لازم به عمل آمده است. جامعه آماری اسناد بین‌المللی شامل کنوانسیون مربوطه و جامعه آماری قراردادهای بین‌المللی سرمایه‌گذاری گردشگری ماجراجویانه شامل بی‌اُتی، بی‌اُاس‌تی، بی‌تی، بی‌دی‌اُتی، بی‌تی، ال‌اُرتی، آر‌اُتی، دی‌بی‌اُتی^۷ و دی‌بی‌اُام^۸ است. مدل فرایند پژوهش در شکل ۲ نمایش داده شده است.

شکل ۲: مدل فرایندی پژوهش

1. Build-Own-Operate Subsidize-Transfer (BOOST)
2. Build-Transfer-Operate (BTO)
3. Build-Develop-Operate-Transfer (BDOT)
4. Build-Transfer (BT)
5. Lease-Rehabilitate-Operate-Transfer (LORT)
6. Rehabilitate-Operate-Transfer (ROT)
7. Design-Build-Finance-Operate-Transfer (DBFOT)
8. Design-Build-Finance-Operate-Maintain (DBFOM)

شیوه تجزیه و تحلیل با رهیافت کیفی است مشخصاً ابتدا با استفاده از عقل، تفکر و استدلال است. یعنی با استفاده از عقل و منطق و غور و اندیشه با تحلیل محتوا، که با تکنیک تحلیل محتوای مقوله‌ای انجام شده است، اسناد مدارک و اطلاعات تجزیه و تحلیل می‌شوند تا حقیقت و واقعیت کشف و درباره پاسخ سؤال اظهار نظر شود. در این تحقیق، اسناد و مدارک و نوشته‌ها و آثار حکم داده را دارند که از جمع‌آوری، طبقه‌بندی، ارزیابی، مقایسه و تحلیل آن‌ها مجهولات کشف و سؤال ارائه شده ارزیابی می‌شود.

منبع	شاخص
Bell. 1870; Khaksari & Dehghani. 2016; Shahmari & Alamdari. 2022.	وجود ریسک و خطر
Shahmari & Alamdari. 2020; Muharramzadeh & Iman zadeh. 2020; Bell. 1870;	نیاز به مهارت‌های تخصصی و فیزیکی
Bell. 1870	نیاز به وسایل تجهیزات و امکانات
Bell. 1870; Ghadiri Masoom & Vosoughi. 2016	محیط‌های دور افتاده و بکر
Muharramzadeh & Iman zadeh. 2020; Shahmari Ardajani & Alamdari. 2020	تحریک عاطفی، چالش شخصی و هیجان
Ghadiri Masoom & Vosoughi. 2016	جنبه تجاری
Ghadiri Masoom & Vosoughi. 2016	تعامل با محیط طبیعی
Muharramzadeh & Iman zadeh. 2020	تعامل با فرهنگ

جدول ۱: شاخص‌های استخراج شده گردشگری ماجراجویانه با توجه به تعاریف

در این نوع گردشگری و قراردادهای سرمایه‌گذاری گردشگری ماجراجویانه، مناسب است به این معاهدات آن، با توجه به شاخص‌های استخراج شده از تعاریف توجه شود.

2015:328	کنوانسیون حفاظت از فرهنگ جهانی و میراث طبیعی (Samadi Randi. 2005:255-269)
(Norouzi Daroonkala. 2015: 532-530)	کنوانسیون حفاظت از گونه‌های حیوانات وحشی مهاجر (کنوانسیون بن) (Araei Daroonkala. Norouzi Daroonkala. Norouzi Daroonkala & Fardin. 2015: 532-530)
(Norouzi Daroonkala & Fardin. 2015:668-671)	کنوانسیون تنوع زیستی (Araei Daroonkala. Norouzi Daroonkala. Norouzi Daroonkala & Fardin. 2015:668-671)
(2019: 523-529)	بیانیه ریو (Qarachorlu. Abdollahzadeh Sangroudi & Talaie Bora. 2019: 523-529)
(2017: 339-376)	اعلامیه کنفرانس توسعه اجتماعی، کپنهاگ (Ghezel Biglou. 2017: 339-376)
(2014: 509-515)	بیانیه کنفرانس سازمان ملل متحد درباره محیط زیست و انسان (Mafi. 2014: 509-515)
(2014: 515-517)	پیش‌طرح سومین میثاق بین‌المللی حقوق همبستگی (Mafi. 2014: 515-517)
(2015: 282-290)	اعلامیه اصول مربوط به جنگل‌ها (اجلاس زمین) (Babaei Mehr & Esmaeil Nasab. 2015: 282-290)
(2015: 298-317)	دستور کار ۲۱، برنامه‌ای جامع برای توسعه پایدار (Babaei Mehr & Esmaeil Nasab. 2015: 298-317)

جدول ۲: شاخص‌های استخراج شده اسناد بین‌المللی مرتبط با شاخص‌های استخراج شده از تعاریف گردشگری ماجراجویانه

براساس تعاریف این نوع گردشگری و مشخصه‌های ماجراجویانه مشتمل بر قراردادهای سرمایه‌گذاری مندرج برشمرده برای آن، اسناد بین‌المللی متناسب با گردشگری در جدول ۳ هستند.

جدول ۳: شاخص‌های قراردادهای سرمایه‌گذاری گروه بی در بخش گردشگری ماجراجویانه

یکی از ترتیب‌های همکاری و مشارکت بخش عمومی و خصوصی، بخش عمومی شرکت یا سازمان دولتی امتیاز ساخت و بهره‌برداری از یک پروژه زیربنایی را به بخش خصوصی شخص حقیقی یا یک شرکت و یا کنسرسیومی از شرکت‌های ذی‌صلاح واگذار می‌کند. بخش خصوصی متعهد به تامین مالی و ساخت پروژه در مدت زمان مشخص است، پس از تکمیل عملیات ساخت، بخش خصوصی در دوره بهره‌برداری اقدام به بازیافت هزینه‌ها و دریافت سود سرمایه‌گذاری خود از پروژه کرده، در انتهای دوره قرارداد، تاسیسات را به بخش عمومی منتقل خواهد کرد.	قراردادهای ساخت، بهره‌برداری و انتقال (بی.اوتی). (Hatami, & Karimian. 2016: 1028).
کالا و خدماتی با یارانه در دولت میزبان عرضه می‌شود و دولت نسبت به کالا یا خدماتی که سرمایه‌گذار عرضه می‌کند، به مشتریان یارانه می‌دهد. محصولات سرمایه‌گذار به همان قیمت بازار داخلی کشور میزبان عرضه می‌شود.	قراردادهای ساخت، تملک، بهره‌برداری، یارانه و واگذاری (بی.اوا.اس.تی) ^{۳۵} (Aminpur. 2017: 45).
بخش خصوصی، پروژه را به شیوه کلید در دست احداث کرده و پس از ساخت و راه‌اندازی، آن را به طرف قرارداد بخش دولتی یا عمومی منتقل می‌کند. در این روش دیگر نیازی به تشکیل شرکت پروژه نخواهد بود. بخش خصوصی با لحاظ کردن ریسک‌ها و مخاطرات ناشی از افزایش هزینه‌های ساخت، پروژه را تکمیل می‌کند. دولت پس از دوره ساخت مالک اصلی است. در دوره بهره‌برداری، یک شرکت اجرایی طرف سوم را به نمایندگی برای تحویل پروژه معرفی می‌کند. بخش خصوصی پس از ساخت، پروژه را به این شرکت واگذار کرده و طی توافق‌نامه‌ای اصل و فرع هزینه‌های مربوط به سرمایه‌گذاری خود را دریافت خواهد کرد، ممکن است بدون حضور طرف سوم بخش خصوصی خود به‌موجب یک قرارداد بهره‌برداری مجزا با بخش دولتی و یا عمومی، بهره‌برداری از پروژه را از طرف دولت به‌عهده بگیرد.	قرارداد ساخت، انتقال و بهره‌برداری (بی.تی.او) (Hatami & Karimian. 2016: 1042-1043).
تسهیلات و امکانات بیشتری به بخش خصوصی اعطا می‌شود. افزون بر بهره‌برداری از پروژه، بخش خصوصی منابع درآمدی دیگری را از محل سایر امتیازها در اختیار خواهد داشت.	قرارداد ساخت، توسعه، بهره‌برداری و انتقال (بی.دی.اوتی) ^{۳۷} (Hatami & Karimian. 2016: 1043).
سرمایه‌گذار فقط مسؤول تامین مالی و ساخت پروژه است. پس از ساخت، پروژه را به‌صورت کامل به دولت میزبان منتقل می‌کند، دولت میزبان نیز طبق برنامه از پیش توافق شده‌ای، کل سرمایه هزینه شده به علاوه نرخ مشخصی سود، به سرمایه‌گذار می‌پردازد.	قرارداد ساخت و واگذاری (بی.تی) ^{۳۸} (Aminpur. 2017: 48).
شرکت پروژه، تاسیساتی را که نیاز به نوسازی دارد از دولت اجاره نموده و اجاره بها را می‌پردازد. شرکت پروژه، نوسازی تاسیسات را با سرمایه خود تقبل نموده و در ازای آن دولت میزبان به شرکت پروژه امتیاز بهره‌برداری از تاسیسات را برای یک دوره زمانی معین، جهت استهلاك سرمایه و سود، از محل فروش محصول‌ها یا ارائه خدمات می‌دهد. بعد از این مرحله، پروژه و تاسیسات به دولت منتقل می‌شود.	قرارداد اجاره، نوسازی، بهره‌برداری و واگذاری (ال.اوتی) ^{۳۹} (Aminpur. 2017: 47).
بخش عمومی تاسیسات موجود را به منظور نوسازی، بهره‌برداری و نگهداری به بخش خصوصی واگذار می‌کند. با پایان دوره امتیاز و استهلاك هزینه‌ها و دریافت سود سرمایه‌گذاری، بخش خصوصی تاسیسات بازسازی شده را به بخش دولتی منتقل خواهد کرد.	قرارداد بازسازی، بهره‌برداری و انتقال (آ.اوتی) ^{۴۰} (Hatami & Karimian. 2016: 1043).
این نوع قرارداد، در پایان باید به دولت انتقال یابد.	قراردادهای طراحی، ساخت، تامین مالی، بهره‌برداری و انتقال (دی.بی.اف.اوتی) ^{۴۱} (Fallahi. 2015: 89).
در این نوع قرارداد، علاوه بر طراحی، ساخت و تامین مالی، نگهداری نیز از وظایف طرف قرارداد می‌باشد.	قراردادهای طراحی، ساخت، تامین مالی، بهره‌برداری و نگهداری (دی.بی.اف.اوام) ^{۴۲} (Fallahi. 2015: 89).

با ایجاد صلح و امنیت، مسیر رفاه و توسعه پایدار را هموار کنند و، با توجه به حقوق و آزادی‌ها اساسی ذی‌نفعان و منافع طرفین سرمایه‌گذاری گردشگری، متناسب با این صنعت ارائه شوند یا قراردادهای موجود سرمایه‌گذاری گردشگری ماجراجویانه با اسناد مرتبط با این صنعت هماهنگ شوند تا هم از ظرفیت‌های این صنعت استفاده شود و هم مسیر سرمایه‌گذاری در این صنعت شکوفا و در نتیجه از ظرفیت‌های گردشگری ماجراجویانه برای نسل‌های آینده حفظ و

یافته‌ها نشان می‌دهند که از میان اسناد بین‌المللی‌ای که به سرمایه‌گذاری بین‌المللی گردشگری ماجراجویانه اختصاص ندارند اسناد مرتبط با قراردادهای بین‌المللی سرمایه‌گذاری گردشگری ماجراجویانه بیشتر از حوزه‌های حقوق محیط زیست و حقوق بشر هستند که بنا به حساسیت آن‌ها در حفظ بشریت و حفظ حقوق و کرامت انسانی مورد توجه سرمایه‌گذاران، سرمایه‌پذیران، دولت‌های سرمایه‌پذیر و دولت‌های سرمایه‌فرست قرار گرفته‌اند تا بتوانند،

سند نشان می‌دهد ایجاد ریسک می‌بایست به صورتی باشد که به گونه‌های وحشی مهاجر آسیبی وارد نکند. در واقع، سرمایه‌گذار این گونه‌های وحشی را جزئی از ریسک و خطر بیندارد و در حفظ این گونه‌ها کوشا باشد (Bentley & Page, 2008). در کنوانسیون تنوع زیستی نیز، سرمایه‌گذار مکلف شده به تنوع زیستی منطقه صدمه نزند و به گونه‌ای بهره‌برداری را میسر کند که استفاده پایدار از این گونه‌ها فراهم شود (Yazdani et al., 2020: 128). بیانیه ریو سند معتبر دیگری است که به ایجاد ریسک و خطر سرمایه‌گذاری در هماهنگی با طبیعت و استفاده مناسب انسان‌ها از طبیعت توجه کرده است (Hashemi et al., 2020: 22). طبق اعلامیه کنفرانس توسعه اجتماعی کپنهاگ، سعادت و سلامت آدمی در این است که مادر طبیعت حفظ شود، با حضور در این طبیعت، ریسک و خطر مثبت و کنترل شده شود (Farmani Ardehaei, 2018: 41-42).

مفاد بیانیه کنفرانس سازمان ملل متحد درباره محیط زیست و انسان است که وجود ریسک و خطر در طبیعت را برای رشد معنوی، اخلاقی، اجتماعی و روحی افراد در طبیعت برای رهایی از یکنواختی بشر ضروری می‌داند؛ چراکه طبیعت این فرصت را به انسان می‌دهد که از زندگی ماشینی و الکترونیکی دور باشد (Haji et al., 2018: 114). در پیش‌طرح سومین میثاق بین‌المللی حقوق هم‌بستگی ۱۹۸۲ نیز قید شده است که ریسک و خطر باعث می‌شود آدمیان از منظر روحی، روانی و فکری تخلیه و دارای نشاط شوند و به فکر آسیب زدن به خود و محیط زیست نباشند و، با حفظ آن، تجربه ریسک و خطر را ادامه دهند (Buckley, 2007). براساس مفاد اعلامیه اجلاس زمین، جنگل‌ها، علاوه بر حس آرامشی که دارند، ریسک و خطر نیز برای افراد دارند. افراد با گردشگری در جنگل‌ها ریسک و خطر طبیعی را که ناشی از ناشناخته بودن آن است تجربه می‌کنند. بنابراین، حفظ و تکرار این تجربه در گرو حفاظت از جنگل‌های طبیعی است (Kazemi et al., 2020: 143). دستور کار ۲۱، برنامه‌ای جامع برای توسعه پایدار ۱۹۹۲ است که در آن ذکر شده ریسک خطر در محیط زیست وجود دارد و سرمایه‌گذار آگاه است که باید از این ریسک و خطر طبیعی که باعث رونق سرمایه‌گذاری وی است حفاظت کند. به عبارت دیگر، حفاظت از محیط زیست موجب پایداری سرمایه است (Anabestani et al., 2013: 2).

درخصوص شاخص «نیاز به مهارت‌های تخصصی و فیزیکی»، سرمایه‌گذار می‌بایست، در دوره

حراست شود. به عبارت دیگر، با توجه به این اسناد، آلودگی‌های زیست‌محیطی و تخریب میراث فرهنگی نقاط گردشگری ماجراجویانه به حداقل رسیده است و می‌توان در بلندمدت از این مواهب طبیعی و خدادادی کشور برای برقراری امنیت بین‌المللی و صلح و آرامش و نشاط در کشور و ایجاد درآمد پایدار برای مردم محلی استفاده کرد. یافته‌ها نشان می‌دهند که، با توجه به تعریف‌های گردشگری ماجراجویانه و اسناد بین‌المللی استخراج‌شده از این تعاریف، مناسب‌ترین قراردادهای سرمایه‌گذاری مربوط به گروه بی (بی‌آتی) هستند که از این گروه تنها چند نوع قرارداد با تعاریف گردشگری ماجراجویانه و اسناد بین‌المللی در این زمینه هماهنگی دارد.

اولین شاخص گردشگری ماجراجویانه «وجود ریسک و خطر» است که سرمایه‌گذار بدین نکته توجه دارد که حضور در طبیعت و استفاده از محیط زیست دارای ریسک و خطر است و، بسته به نوع فعالیت در محیط طبیعی، این ریسک بالاتر می‌رود. پس، سرمایه‌گذار، با توجه به حقوق طبیعت، سرمایه‌گذاری خود را انجام می‌دهد و، در دوره بهره‌برداری، حداکثر تلاش خود را برای حفظ طبیعت خواهد کرد (Tahmasebi & Rezaei, 2011: 5-6).

اولین سند درخصوص اولین شاخص گردشگری ماجراجویانه کنوانسیون مربوط به حفاظت از جانوران و گیاهان در زیستگاه طبیعی آن‌ها است که این سند، با وجود ریسک و خطر، به سرمایه‌گذار اجازه نمی‌دهد که در هنگام سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری به جانوران و گیاهان در زیستگاه طبیعی آن‌ها آسیبی برساند (Vazin, 2015: 158-161). سند بعدی درخصوص شاخص ریسک و خطر کنوانسیون بین‌المللی محافظت از پرندگان است که در واقع وجود ریسک و خطر امکان دارد به پرندگان آسیب وارد کند و سرمایه‌گذار در واقع باید بداند که محافظت از پرندگان محافظت از سرمایه و سود خود او است (Brubaker, 2005). علاوه بر این، کنوانسیون حفاظت از فرهنگ جهانی و میراث طبیعی سند دیگری است که به‌رغم وجود ریسک، نه‌تنها در طول مدت سرمایه‌گذاری این امکان را به سرمایه‌گذار نمی‌دهد تا به فرهنگ منطقه مورد سرمایه‌گذاری هجوم و منطقه بکر طبیعی را تخریب کند، بلکه سرمایه‌گذار را وادار می‌کند، با برنامه‌ریزی دقیق، لوازم این حفاظت‌ها را فراهم آورد (Latifian et al., 2020: 3-5).

سند مرتبط دیگر کنوانسیون حفاظت از گونه‌های حیوانات وحشی مهاجر (کنوانسیون بن) است که این

سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری، امکانات این مهارت‌ها را فراهم آورد و، با توجه به نوع گردشگری ماجراجویانه، توانایی فیزیکی افراد را مشخص کند تا، در صورت لزوم، مهارت‌های مرتبط را به آن‌ها آموزش دهد. البته، نکته مهم در فراهم آوردن این امکانات توجه به حفظ حقوق محیط زیست است (Mirkarimi et al., 2017: 16).

اولین سند درخصوص شاخص مهارت‌های تخصصی و فیزیکی سند کنوانسیون مربوط به حفاظت از جانوران و گیاهان در زیستگاه طبیعی آن‌ها است که سرمایه‌گذار را ملزم می‌کند، علاوه بر مهارت‌های تخصصی و فیزیکی موردنظر در انواع گوناگون گردشگری ماجراجویانه، مهارت‌های حفاظت از جانوران، گیاهان و زیستگاه طبیعی آنان را در سرمایه‌گذاری خود مدنظر قرار دهد و به گردشگران متذکر شود (Buckley, 2007). کنوانسیون بین‌المللی محافظت از پرندگان نیز یکی از مهارت‌های تخصصی را در گردشگری ماجراجویانه مهارت حفظ پرندگان می‌داند که سرمایه‌گذار باید در دوره بهره‌برداری به آن توجه داشته باشد (Cason & Gillis, 1994). از دیدگاه کنوانسیون حفاظت از فرهنگ جهانی و میراث طبیعی، یکی از مهارت‌های تخصصی گردشگری ماجراجویانه بدون شک حفظ میراث فرهنگی و طبیعی جهان است که سرمایه‌گذار حتی برای پایداری درآمد خود باید به آن توجه کند (Daniels et al., 2005). کنوانسیون حفاظت از گونه‌های حیوانات وحشی مهاجر (کنوانسیون بن) یکی از مهارت‌های تخصصی موردنیاز را همزیستی مسالمت‌آمیز با گونه‌های وحشی مهاجر ذکر می‌کند (Gyimóthy & Mykletun, 2004). براساس مفاد کنوانسیون تنوع زیستی، سرمایه‌گذار باید تلاش کند امکاناتی فراهم آورد که گردشگران ماجراجو مهارت تخصصی نگهداری از گونه‌های زیستی و استفاده پایدار از این گونه‌ها را کسب کنند (Hudson, 2012). در بیانیه ریو، گردشگری ماجراجویانه پایدار در هماهنگی سالم و خلاق با طبیعت معرفی شده است که سرمایه‌گذار می‌تواند با برنامه‌ریزی مناسب به آن دست یابد (Jönsson & Devonish, 2008). در اعلامیه کنفرانس توسعه اجتماعی کپنهاگ بیان شده که سرمایه‌گذاری در حوزه گردشگری ماجراجویانه می‌تواند در سلامت آدمی مؤثر باشد و، به دلیل افزایش مهارت‌های تخصصی مانند حفظ محیط زیست و رعایت حقوق بشر، باعث سعادت و توسعه اجتماعی انسانی شود (Noy, 2004).

بیانیه کنفرانس سازمان ملل متحد، درباره محیط زیست و انسان، گردشگری ماجراجویانه را باعث افزایش مهارت‌های فیزیکی، معنوی، اخلاقی، اجتماعی و روحی می‌داند (Kim, 2008). طبق مفاد پیش‌ترح سومین میثاق بین‌المللی حقوق هم‌بستگی ۱۹۸۲، سرمایه‌گذاری در امر گردشگری ماجراجویانه، از طریق تخلیه هیجانات منفی افراد و فراگیری مهارت حفظ حقوق بشر، باعث افزایش مهارت حفظ محیط زیست و صلح می‌شود (Patterson, 2006). اعلامیه اصول مربوط به جنگل‌ها (اجلاس زمین) نیز مهارت زندگی در جنگل همراه با احترام به آن را یکی از مهارت‌های تخصصی ذکر می‌کند (Sung, 2004). دستور کار ۲۱، به‌مثابه برنامه‌ای جامع برای توسعه پایدار ۱۹۹۲، سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری پایدار را در گرو توجه به سمبل زیست‌محیطی می‌داند که مستلزم سرمایه‌گذاری در حوزه آموزش مهارت توجه به محیط زیست است (Sung et al., 2000).

سومین شاخص «نیاز به وسایل تجهیزات و امکانات» است که سرمایه‌گذار برای جذب بهتر مشتری این نکته را در نظر می‌گیرد که تمام علاقه‌مندان گردشگری ماجراجویانه افراد حرفه‌ای نیستند و ضرورت دارد سرمایه‌گذار تجهیزات لازم را به‌صورت رایگان یا در قبال اخذ هزینه در اختیار این دسته از گردشگران نیمه‌حرفه‌ای و آماتور قرار دهد (Moharramzadeh & Imanzadeh, 2020: 41-42).

درخصوص شاخص سوم، اولین سند به کنوانسیون حفاظت از جانوران و گیاهان در زیستگاه طبیعی آن‌ها مربوط است. این سند سرمایه‌گذار را موظف می‌کند، در هنگام نصب تجهیزات و امکانات و استفاده از آن‌ها، حقوق حفاظت از جانوران و گیاهان را در زیستگاه طبیعی آن‌ها مراعات کند (Swarbrooke et al., 2003). کنوانسیون بین‌المللی محافظت از پرندگان سرمایه‌گذاری همراه با فراهم آوردن تجهیزات و امکانات را به‌نفع اقتصاد کشور می‌داند؛ چراکه با این کار از تمامی پرندگان در گردشگری ماجراجویانه محافظت خواهد شد (White & Andrea, 1993). سند دیگر کنوانسیون حفاظت از فرهنگ جهانی و میراث طبیعی است که نصب تجهیزات و امکانات را به‌نفع حفظ میراث فرهنگی و طبیعی جهانی می‌داند (Williams & Soutar, 2009). کنوانسیون حفاظت از گونه‌های حیوانات وحشی مهاجر (کنوانسیون بن) متذکر شده که سرمایه‌گذار باید دقت کند که، هنگام جابه‌جایی تجهیزات و امکانات ضروری و استفاده از آن‌ها، آسیبی

مضمون دقت در سرمایه‌گذاری در حوزه طبیعت‌گردی ماجراجویانه مسئولانه با حفظ حق بشریت بر محیط زیست (Majidi et al., 2021: 49)، در اعلامیه اصول مربوط به جنگل‌ها (اجلاس زمین) با تأکید بر این نکته که سرمایه‌گذار می‌داند بخشی از طبیعت‌گردی ماجراجویانه شامل سفر ماجراجویانه به اعماق جنگل‌ها است، پس به‌نحوی سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری می‌کند که هم از فرصت‌های زیست‌محیطی استفاده کند و هم از جنگل‌ها حفاظت کند (Zurick, 1992) و نهایتاً در دستور کار ۲۱، برنامه‌ای جامع برای توسعه پایدار ۱۹۹۲، مطرح شده است با این مضمون که سرمایه‌گذار توجه دارد که طبیعت‌گردی ماجراجویانه و توسعه آن همراه با توجه به مسائل زیست‌محیطی امکان‌پذیر است (Wilks et al., 2013).

آخرین شاخص گردشگری ماجراجویانه «شاخص تعامل با فرهنگ» است که سرمایه‌گذار گردشگری ماجراجویانه توجه دارد که بخشی از سفر ماجراجویانه و ماجراجویی تعامل با فرهنگ‌های گوناگون و یادگیری درخصوص فرهنگ‌ها است. پس، در دوره سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری بع تعامل با فرهنگ توجه می‌کند (Movassaghi, 2018: 48).

اولین سند، درخصوص این شاخص، سند کنوانسیون مربوط به حفاظت از جانوران و گیاهان در زیستگاه طبیعی آن‌ها است که سرمایه‌گذار حفظ گیاهان و جانوران را حفظ فرهنگ منطقه می‌داند و در حفظ آن کوشش می‌کند (Urban, 1989). سند دوم، درخصوص شاخص تعامل با فرهنگ، سند کنوانسیون بین‌المللی محافظت از پرندگان است که سرمایه‌گذار توجه دارد برخی افسانه‌ها در فرهنگ‌ها نشئت گرفته از همین پرندگان است، پس در حفظ و حراست از پرندگان تلاش می‌کند (Sung et al., 1996). کنوانسیون حفاظت از فرهنگ جهانی و میراث طبیعی سند دیگری است که تعامل با فرهنگ و تعامل با طبیعت را زمینه‌ای می‌داند که بر آن اساس سرمایه‌گذار کوشش خواهد کرد میراث طبیعی و فرهنگی جهان را دست‌نخورده نگه دارد (O'Reilly, 2006). سند بعدی با این شاخص کنوانسیون حفاظت از گونه‌های حیوانات وحشی مهاجر (کنوانسیون بن) مرتبط است که سرمایه‌گذار از حیوانات وحشی مهاجر که سازنده اساطیر فرهنگی هستند محافظت و درواقع با فرهنگ مردمان محلی و بومی تعامل خواهد کرد (Lawrence, 1994). براساس مفاد کنوانسیون تنوع زیستی، سرمایه‌گذار توجه دارد که محیط در فرهنگ افراد تأثیرگذار است. بنابراین،

به گونه‌های زمینی، دریایی و پرندگان مهاجر وارد نشود (Ali Beigi & Sepidnameh, 2020: 204).

شاخص بعدی «حفظ محیط‌های دورافتاده و بکر» است؛ زیرا رفتن به مناطق دست‌نخورده و کمترشناخته‌شده یکی از انگیزه‌های گردشگری ماجراجویانه است. بنابراین، سرمایه‌گذار سعی می‌کند که تا حد امکان بکری و دست‌نخوردگی این مناطق را حفظ کند و در دوران سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری به این نکته توجه کند (Jafari, 2014: 38). در سند مرتبط با بیانیه ریو آمده که سرمایه‌گذار می‌تواند زندگی با حداقل امکانات و استفاده از امکانات طبیعت را وسیله‌ای برای تحریک عاطفی، چالش شخصی و هیجان قرار دهد (Beedie & Hudson, 2003).

شاخص دیگر گردشگری ماجراجویانه «جنبه تجاری» آن است که سرمایه‌گذار درواقع بیشتر به‌خاطر این جنبه به سرمایه‌گذاری در این زمینه روی می‌آورد. از طرف دیگر، همین جنبه تجاری است که افراد حقیقی و حقوقی را برای سرمایه‌گذاری در گردشگری ماجراجویانه جذب می‌کند (Ghaffari et al., 2018: 34). سند مرتبط با این شاخص بیانیه کنفرانس سازمان ملل متحد درباره محیط زیست و انسان است که، در آن، مطرح شده سرمایه‌گذاری در گردشگری ماجراجویانه به افزایش رفاه مادی و معنوی بشریت کمک می‌کند (Buckley, 2012).

«تعامل با محیط طبیعی» شاخص دیگری است که در زمینه گردشگری ماجراجویانه مطرح است. سرمایه‌گذار به این نکته واقف است که بخش بزرگی از گردشگری ماجراجویانه در طبیعت اتفاق می‌افتد و برای جذب گردشگر ماجراجو نهایت تعامل را با محیط طبیعی بدون آسیب رساندن به آن فراهم می‌کند (Rezvani et al., 2018: 321-324). با توجه به این که بنیان گردشگری ماجراجویانه عمدتاً بر طبیعت‌گردی استوار است، قاعدتاً سرمایه‌گذار این مسئله مهم را متوجه می‌شود که باید در حفظ این ثروت و سرمایه خود بکوشد. این شاخص در اعلامیه کنفرانس توسعه اجتماعی کپنهاگ با مضمون تأمین سلامت انسان از طریق طبیعت‌گردی ماجراجویانه (Khatrri, 2018)، در بیانیه کنفرانس سازمان ملل متحد درباره محیط زیست و انسان با مضمون طبیعت‌گردی ماجراجویانه عاملی با هدف افزایش دسترسی جوامع به حق رفاه و رشد اخلاقی، روحی و روانی افراد و ضرورت حفظ این محیط برای بهره‌برداری آیندگان (Cai, 2015)، در پیش‌طرح سومین میثاق بین‌المللی حقوق هم‌بستگی ۱۹۸۲ با

سعی خواهد کرد، با حفظ تنوع زیستی، راه تعامل با فرهنگ را در پیش گیرد (Kane & Tucker, 2004). در بیانیه ریونیز، سرمایه‌گذاری هماهنگ با طبیعت و احترام به فرهنگ جوامع توصیه شده؛ چراکه با این احترام می‌توان از موفقیت بیش‌ازپیش سرمایه‌گذاری اطمینان حاصل کرد (Johnston, 2000). در اعلامیه کنفرانس توسعه اجتماعی کپنهاگ، توسعه اجتماعی در گرو تعامل با فرهنگ‌ها در نظر گرفته شده است. ازاین‌رو، سرمایه‌گذاری از رهگذر تعامل با فرهنگ‌ها هم سودآوری خود را تضمین می‌کند و هم می‌تواند آن را گسترش دهد (Holland & Huggan, 2000). سند بعدی، درخصوص شاخص موردبخت، بیانیه کنفرانس سازمان ملل متحد درباره محیط زیست و انسان است که سرمایه‌گذار بخشی از تعامل فرهنگی را تعامل مناسب با محیط زیست می‌داند؛ چراکه فرهنگ را به انسان می‌آموزد (Bassnett, 2002). در پیش‌طرح سومین میثاق بین‌المللی حقوق هم‌بستگی ۱۹۸۲، موضوع تعامل با فرهنگ در گردشگری ماجراجویانه عاملی برای تعمیق صلح و گسترش صلح عنوان شده است. بنابراین، سرمایه‌گذار با سرمایه‌گذاری خود این حق بشریت را گسترش می‌دهد (Elsrud, 2001). اعلامیه اصول مربوط به جنگل‌ها (اجلاس زمین) به نوعی سرمایه‌گذاری توجه دارد که گردشگری ماجراجویانه را برای فرهنگ افراد ساکن در جنگل جذاب می‌کند و بر این اساس در دوران سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری تعامل با این فرهنگ را حفظ می‌کند (Cater, 2006). در دستور کار ۲۱، به‌منزله آخرین سند، سرمایه‌گذار، ضمن توسعه سرمایه و سرمایه‌گذاری خود، با فرهنگ زیست‌محیطی تعامل می‌کند (Buckley, 2010). در پایان ذکر این نکته ضروری است که سرمایه‌گذار، سرمایه‌پذیر و حاکمیت باید توجه داشته باشند که، در قراردادهای بی‌اُتی و زیرمجموعه آن و قراردادهای مشابه بی‌اُتی، تمام این حقوق و تکالیف و رعایت آن در تمام مدت ساخت، بهره‌برداری و انتقال گردشگری ماجراجویانه الزام‌آور است.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش، با استفاده از پارادایم تفسیری و مقایسه با یافته‌های دیگران مشخص شد که در بررسی‌های قراردادهای بین‌المللی سرمایه‌گذاری به اسناد بین‌المللی سرمایه‌گذاری و اسناد بین‌المللی گردشگری پرداخته شده، اما به اسنادی که خارج از این دو حوزه و با گردشگری ماجراجویانه مرتبط بودند توجهی نشده است. در پژوهش حاضر، تلاش شد اسناد

مرتبط با حوزه قراردادهای سرمایه‌گذاری گردشگری ماجراجویانه، که بیشترین ارتباط را با این صنعت دارند، معرفی شوند تا سرمایه‌گذار و سرمایه‌پذیر با توجه به این اسناد قراردادهای سرمایه‌گذاری را تهیه، تنظیم و متناسب‌سازی کند، زیرا بی‌توجهی به این اسناد در قراردادهای سرمایه‌گذاری باعث تخریب و آلودگی محیط زیست می‌شود؛ اتفاقی که بنا به ماهیت گردشگری ماجراجویانه رخ می‌دهد و باعث می‌شود سرمایه‌گذاری به اهداف دلخواه خود نرسد و اتلاف منابع در پی داشته باشد، به‌طوری‌که گردشگران، به‌دلیل رعایت نکردن استانداردهای جهانی و قواعد بین‌المللی، استقبال چندانی از محیط گردشگری ماجراجویانه نکنند و آیندگان نیز از این ثروت محروم شوند. مضاف بر آن، رعایت نکردن این استانداردها در آینده به جامعه بشری خدشه وارد می‌کند و باعث تضییع حقوق گردشگران می‌شود و درعین‌حال سرمایه‌گذاری نیز به سود و بهره‌وری مناسب منجر نمی‌شود. پس، مطلوب است در قراردادهای سرمایه‌گذاری، قواعد این اسناد جا داده شود تا توازن و تعادل بین خواست گردشگران، سرمایه‌گذار، شرایط محیط زیست، دولت سرمایه‌پذیر و مردم محلی برقرار و این تعادل بین منافع طرفین در قراردادهای مربوط لحاظ شود.

حال، با توجه به تعریف این نوع گردشگری و مشخصه‌های آن، مناسب‌ترین قراردادهای سرمایه‌گذاری شامل قراردادهای بی‌اُتی، بی‌اُاس‌تی، بی‌دی‌اُتی، بی‌تی، ال‌اُرتی، آراتی، دی‌بی‌اف‌اُتی و دی‌بی‌اف‌اُم است. خاکساری و دهقانی به لزوم سرمایه‌گذاری، آزادی سرمایه‌گذاری، سرمایه‌گذاری مشارکت بخش عمومی و خصوصی اشاره کرده‌اند که از این حیث یافته‌های آن‌ها با یافته‌های تحقیق همسویی دارد، لیکن درخصوص شیوه قراردادی و اسناد بین‌المللی مرتبط با قراردادها به نتایج متفاوتی دست یافته‌اند (Khaksari & Dehghani, 2016: 6-7). درعین‌حال، یافته‌های تحقیق با نتایج مطالعه محرم‌زاده و همکاران در زمینه لزوم سرمایه‌گذاری، تشویق سرمایه‌گذاری و هماهنگی سرمایه‌گذار با حقوق محیط زیست و مردم محلی دارای همسویی است، اما به اسناد بین‌المللی که در این زمینه وجود دارد و نوع قراردادها اشاره‌ای نشده است (Moharramzadeh et al., 2021: 187-190).

نهایتاً باید اذعان کرد که قراردادهای بین‌المللی سرمایه‌گذاری گردشگری ماجراجویانه نقطه اتصال حاکمیت، سرمایه‌گذار گردشگری ماجراجویانه،

معاهدات قرن بیستم و بیست‌ویکم، تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های شهردانش

بابایی مهر، علی و اسماعیل‌نسب، حسین (۱۳۹۳). مجموعه مهم‌ترین اسناد کاربردی حقوق محیط زیست، داخلی-بین‌المللی، (معاهدات، کنوانسیون‌ها، قوانین، آئین‌نامه‌ها، مصوبه‌ها)، تهران، مجد

پیران، حسین (۱۳۸۹). مسائل حقوقی سرمایه‌گذاری بین‌المللی. تهران: گنج دانش.

حاتمی، علی و کریمیان، اسماعیل (۱۳۹۴). حقوق سرمایه‌گذاری خارجی در پرتو قانون و قراردادهای سرمایه‌گذاری. تهران: تیسرا، چاپ دوم.

حاجی‌نژاد، علی، پایدار، ابوذر، باقری، فاطمه و عبدی، ناصر (۱۳۹۶). تدوین برنامه‌های راهبردی توسعه گردشگری روستایی ایران. سیاست‌های راهبردی و کلان، ۸(۲)، ۱۱۱-۱۳۵. https://www.jmsp.ir/?_action=xml&article=7946

خاکساری، علی و دهقانی، معصومه (۱۳۹۴). ظرفیت گردشگری ماجراجویانه در کویرهای ایران با استفاده از تکنیک S.W.O.T. مطالعات مدیریت گردشگری، ۹(۲۷)، ۱-۲۲. <https://dori.net/dor/20.1001.1.23.22.9.27.1.7223294.1393.9.27.1.7>

رضوانی، محمد رضا، فرجی سبکبار، حسنعلی، دربان آستانه، علیرضا و کریمی، سیدهدادی (۱۳۹۶). شناسایی و اعتبارسنجی عوامل و شاخص‌های کیفیت محیطی مؤثر در برندسازی مقاصد گردشگری روستایی با استفاده از روش تحلیل محتوا (مورد مطالعه: منطقه قومی فرهنگی اورامانات در استان‌های کردستان و کرمانشاه. پژوهش‌های روستایی، ۸(۲)، ۳۱۸-۳۴۵. <https://doi.org/10.22059/jrur.2017.62675>

سلیمانی، حسن و شاهسونی، شهلا (۱۳۹۵). تحلیل حقوقی قراردادهای بی.او.تی. تهران: مجد.

شهریاری سجهرودی، بهمن، همتی‌نژاد، مهرعلی و ملک اخلاق، اسماعیل (۱۳۹۴). شناسایی اتحادهای استراتژیک در توسعه گردشگری ورزشی استان‌های شمالی ایران. مطالعات مدیریت ورزشی، ۷(۳۰)، ۵۵-۷۰. https://smrj.ssrc.ac.ir/?_action=xml&article=446

سرمایه‌پذیر گردشگری ماجراجویانه، مسئولان حوزه گردشگری ماجراجویانه و گردشگران فعال در عرصه گردشگری ماجراجویانه هستند. بنابراین، در انواع قراردادهای موردبررسی، با لحاظ کردن شاخص‌های گردشگری ماجراجویانه و نیز عمومی - خصوصی بودن گردشگری ماجراجویانه، قراردادهای گروه «بی‌آتی» تناسب و هماهنگی بیشتری دارند. از این گذشته، امکان وارد کردن تعهدات بین‌المللی و اسناد بین‌المللی در محتوای این قراردادها وجود دارد و می‌توان آن‌ها را به‌منزله تعهدات قرارداد از سرمایه‌گذار در دوره سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری انتظار داشت. با کمک این اسناد بین‌المللی و تعهدات بین‌المللی همراه با ریسک مدیریت‌شده گردشگری ماجراجویانه براساس استانداردها می‌توان گردشگری ماجراجویانه ارتقا یافته‌ای را شاهد بود.

پیشنهادها

با توجه به تعارض برخی اسناد بین‌المللی و اسناد داخلی، ضرورت دارد در وهله اول به اسنادی که منافع ملی را در بخش گردشگری ماجراجویانه تأمین می‌کنند پیوست. ضمناً، از آن‌جاکه در برخی موارد منافع ملی کشور ایجاب می‌کند که به اسناد بین‌المللی ملحق نشود، انعقاد قراردادهای گروه بی‌آتی به‌صورت جوینت ونچر^۱ و در قالب سرمایه‌گذاری مشترک شرکت‌های داخلی با شرکت‌های بین‌المللی راهگشا خواهد بود.

منابع فارسی که معادل لاتین آن‌ها در فهرست منابع آمده است:

احمدی، فریال، بمانیان، محمدرضا و صادقی، علی‌رضا (۱۳۹۲). ارزیابی الگوهای توسعه گردشگری پایدار منطقه حفاظت‌شده آبشار مارگون فارس با تأکید بر اصول و معیارهای طراحی منظر پایدار. علوم و تکنولوژی محیط زیست، ۱۵(۱)، ۱۵۱-۱۶۱. <https://.iaui.ac.ir/fa/Home/XMLArticle/839715>

امیدی، علی (۱۳۹۴). حقوق بین‌الملل از نظریه تا عمل. تهران: نشر میزان، چاپ دوم.

امین‌پور، الهام (۱۳۹۵). حقوق و تعهدات طرفین قراردادهای بی‌آتی در دوره بهره‌برداری. تهران: جاودانه. جنگل

آرایی درونکلا، میثم، نوروزی درونکلا، ابراهیم، نوروزی درونکلا، ساره و فردین، ماندانا (۱۳۹۳). دایره‌المعارف

- شیروی، عبدالحسین (۱۳۸۴). قراردادهای ساخت، بهره‌برداری و واگذاری. قم: دانشگاه تهران، پردیس قم.
- صفاری، مرجان، حیدری، کلثوم و لطیفی‌فرد، مهدی (۱۳۹۹). تأثیر مشارکت پایدار در گردشگری ماجراجویانه بر توانمندسازی زنان. مطالعات مدیریت ورزشی، ۱۲ (۵۹)، ۱۱۳-۱۳۴. <https://doi.org/10.22089/smrj.2018.4942.1956>
- صمدی رندی، یونس (۱۳۸۳). مجموعه قوانین مقررات، آیین‌نامه‌ها، بخش‌نامه‌ها و معاهدات سازمان میراث فرهنگی کشور. برای دفتر امور حقوقی و بین‌المللی (سازمان میراث فرهنگی کشور). تهران: سازمان میراث فرهنگی کشور، معاونت معرفی و آموزش، اداره کل آموزش، انتشارات و تولید فرهنگی.
- ضیائی بیگدلی، محمدرضا (۱۳۹۹). حقوق بین‌الملل عمومی. تهران: نشر کتابخانه گنج دانش، چاپ شصت و ششم.
- طهماسبی، مریم و رضائی مقدم، کوروش (۱۳۸۹). ناپایداری اکوتورسیم روستایی در استان خوزستان. انسان و محیط زیست، ۸ (۴) ۱۵-۲۶. <https://sanad.iau.ir/fa/Home/XMLArticle/848216>
- عسکری، پوریا (۱۳۹۵). حقوق سرمایه‌گذاری خارجی در رویه داور بین‌المللی. تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش.
- علی‌بیگی، جواد و سپیدنامه، بهروز (۱۳۹۸). بررسی دیدگاه‌های گردشگران ورزشی کوهنوردی ساکنین شهر ایلام در جهت برنامه‌ریزی گردشگری با تأکید بر امنیت گردشگران (مطالعه موردی: منطقه کوهستانی گچان). علوم و تکنولوژی محیط زیست، ۲۱ (۱۱)، ۲۰۱-۲۱۶. <https://doi.org/10.22034/jest.2020.22015.3112>
- عنابستانی، علی‌اکبر، سعیدی، عباس و درویشی، حسن (۱۳۹۱). بررسی آثار اقتصادی، اجتماعی، کالبدی، و زیست محیطی توسعه گردشگری در سکونتگاه‌های روستایی از دیدگاه گردشگران و روستاییان (مطالعه موردی: دشت ارژن - فارس). برنامه‌ریزی فضایی، ۲ (۶)، ۱-۲۰. <https://dori.net/dor/20.1001.1.22.287485.1391.2.2.1.3>
- غفاری، محمد، رنجبریان، بهرام و امامی، علیرضا (۱۳۹۲). شناسایی و تجزیه و تحلیل انگیزه‌های گردشگران خارجی جهت سفر به شهر اصفهان. مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای (توقف انتشار). ۵ (۱۷)، ۲۱-۳۶. https://urs.ui.ac.ir/?_action=xml&article=20047
- فلاحی، آزاد (۱۳۹۳). بررسی تحلیلی ساختار قرارداد BOT. تهران: بهنامی.
- قبطیان، محمد و جعفرنژاد، امیرعلی (۱۳۹۸). ماهیت قراردادهای سرمایه‌گذاری. تهران: انتشارات قانون یار.
- قدیری معصوم، مجتبی و وثوقی، لیلا (۱۳۸۴). گردشگری ماجراجویانه. مطالعات مدیریت گردشگری، ۳ (۸) ۴۱-۵۸. <https://dori.net/dor/20.1.001.1.23223294.1384.3.8.3>
- قراچورلو، محمد تقی، عبداله‌زاده سنگرودی، حسن و طلائی بورا، هانی (۱۳۹۷). مجموعه قوانین کاربردی حقوق بین‌الملل. تهران: انتشارات موجک.
- قزل بیگلو، مسلم، دهقان، فرشته، میر، مجتبی، بیدار، آرش و محمدی، سیامک (۱۳۹۵). مجموعه اسناد و معاهدات حقوق بشر. تهران: خرسندی.
- کاموسی علمداری، جواد (۱۳۹۸). بررسی گونه‌های گردشگری موثر بر توسعه گردشگری منطقه آزاد ارس. گردشگری شهری، ۱۶ (۱)، ۳۳-۴۶. <https://doi.org/10.22059/jut.2018.245041.427>
- کریمی، جواد، سلطانیان، لیلا و بجانی، ابوالفضل (۱۳۹۹). طراحی مدل توسعه گردشگری ماجراجویانه ورزشی بر اساس نظریه داده‌بنیاد. مطالعات مدیریت ورزشی، ۱۲ (۶۰)، ۶۱-۸۲. <https://doi.org/10.22089/smrj.2019.6327.2288>
- کک دین، نگوین، دیبیه، پاتریک و پله، آلن (۱۳۸۲). حقوق بین‌الملل عمومی. حسن حبیبی (مترجم). تهران: مؤسسه اطلاعات.
- لبنانی مطلق، محمدصادق (۱۳۹۸). حقوق بین‌الملل سرمایه‌گذاری. تهران: نشر میزان.
- لطیفیان، احمد، پیونده، بهناز و ملانوری، صالح (۱۳۹۸). گردشگری غذا فرصتی برای توسعه گردشگری

موتقی، حسن (۱۳۹۶). کارکردهای اجتماعی و اقتصادی زنان در گسترش اشتغالزایی در صنعت گردشگری با تأکید بر جنبه‌های حقوقی. زن و مطالعات خانواده، ۱۰(۳۷)، ۴۵-۶۴. <https://sanad.iau.ir/fa/Home/XMLArticle/955019>

موسی‌زاده، رضا (۱۳۹۵). بایسته‌های حقوق بین‌الملل عمومی. تهران: نشر میزان. چاپ بیست‌وششم.

میرکریمی، سیدحامد، سعیدی، سحر و سعیدی، سپیده (۱۳۹۵). اصول و مفاهیم دستیابی به اکوتوریسم موفق، انسان و محیط زیست، ۱۴(۲)، ۱۳-۲۳. <https://sanad.iau.ir/fa/Home/XMLArticle/848226>

وزین، نرگس (۱۳۹۳). تدوین الگوی برنامه‌ریزی راهبردی توسعه اکو توریسم تالابی در راستای سلامت اکوسیستم تالاب و پایداری جوامع روستایی، مورد محدوده تالاب‌های میانکاله و آپوی زاغمرز. برنامه‌ریزی فضایی (جغرافیا)، ۴(۲)، ۱۵۳-۱۷۴. <https://dori.net/dor/20.1001.1.22287485.1393.4.2.8.4>

هاشمی، سیدمصطفی، علی‌پور، عباس، یوسفی فشکی، محسن و موسوی، میرنجف (۱۳۹۹). شناسایی و اولویت‌بندی قابلیت‌های گردشگری در مناطق کویری و بیابانی استان قم. پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۵۲(۱)، ۱۷-۳۷. <https://doi.org/10.22059/jhgr.2017.62329>

یزدانی، عاتکه، وهاب‌زاده کبریا، قربان، اولادی قادیکلایی، جعفر و موسوی، سید رمضان (۱۳۹۸). تعیین پتانسیل اکوتوریستی حوزه آبخیز چرات با استفاده از مدل SWOT. علوم و تکنولوژی محیط زیست، ۲۱(۴)، ۱۲۵-۱۳۹. <https://doi.org/10.22034/jest.1970.14655>

Ahmadi, F., Bemanian, M., & Sadeghi, A. (2013). Presenting Pattern of Sustainable Tourism Development of Waterfall Protected Area. *Journal of Environmental Science and Technology*, 15(1), 151-165. [In Persian]

Ali Beigi, J., & Sepidnameh, B. (2020). Investigating the views of mountaineering sports tourists in Ilam city in order to plan tourism with emphasis on tourist safety (Case

در ایران. پنجمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش در مدیریت، اقتصاد و توسعه. ۱-۲۶. <https://civilica.com/doc/975762>

مافی، همایون (۱۳۹۲). مجموعه قوانین و مقررات حقوق بین‌الملل. کارشناسی/کارشناسی ارشد/دکتری. تهران: مجد.

مجیدی، چالاک، صفاری، مرجان و خبیری، محمد (۱۳۹۹). الگوی توسعه ورزش‌های ماجراجویانه. پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، ۱۰(۱۹)، ۳۱-۵۶. <https://doi.org/10.29252/JRSM.10.19.31>

محرم‌زاده، مهرداد و ایمان‌زاده، مسعود (۱۳۹۸). بررسی راهکارهای توسعه گردشگری ورزشی ماجراجویانه در استان اردبیل. مدیریت و توسعه ورزش، ۸(۴)، ۱۷-۲. <https://doi.org/10.22124/jsmd.2019.3795>

محرم‌زاده، مهرداد، گنجی ایمچه، حسین، حسینی، میرابراهیم و گنجی ایمچه، محسن (۱۳۹۹). تدوین راهبردهای ایجاد قطب گردشگری ماجراجویانه در کوهستان‌های استان اردبیل با استفاده از تکنیک SWOT. پژوهش‌های فیزیولوژی و مدیریت ورزش، ۱۲(۳)، ۱۸۵-۱۹۱. https://www.sportrc.ir/?_action=xml&article=122532

محمدکاظمی، رضا، پوریز، مهناز و درویش‌زاده، بتول (۱۳۹۸). تبیین فرصت‌های کارآفرینانه گردشگری ورزشی (مطالعه موردی: شهرستان دزفول). پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۸(۳)، ۱۲۹-۱۴۶. <https://doi.org/10.30473/arism.2020.6457>

محمدکاظمی، رضا، پوریز، مهناز و درویش‌زاده، بتول (۱۳۹۸). تبیین فرصت‌های کارآفرینانه گردشگری ورزشی (مطالعه موردی: شهرستان دزفول). پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۸(۳)، ۱۲۹-۱۴۶. <https://doi.org/10.30473/arism.2020.6457>

مختارزاده آذر، رامین (۱۳۹۳). قراردادهای سرمایه‌گذاری ساخت و روش تأمین منابع مالی در نظام فنی و اجرایی کشور (بارویکرد ویژه به قراردادهای B.O.T)، تهران: انتشارات ناقوس.

- Annals of Tourism Research*, 30(3), 625-643. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(03\)00043-4](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(03)00043-4)
- Bell, W. A. (1870). *New Tracks in North America: A Journal of Travel and Adventure Whilst Engaged in the Survey for a Southern Railroad to the Pacific Ocean During 1867-8*. Chapman & Hall.
- Bentley, T. A., & Page, S. J. (2008). A decade of injury monitoring in the New Zealand adventure tourism sector: A summary risk analysis. *Tourism Management*, 29(5), 857-869.
- Brubaker, P. L. (2005). Adventure travel and type 1 diabetes: the complicating effects of high altitude. *Diabetes Care*, 28(10), 2563-2572.
- Buckley, R. (2007). Adventure tourism products: Price, duration, size, skill, remoteness. *Tourism management*, 28(6), 1428-1433. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2006.12.003>
- Buckley, R. (2010). *Adventure Tourism Management*. Rouh<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2007.10.003>ledge. <https://doi.org/10.4324/9781856178358>
- Buckley, R. (2012). Rush as a key motivation in skilled adventure tourism: Resolving the risk recreation paradox. *Tourism Management*, 33(4), 961-970. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2011.10.002>
- Cai, W. (2015). Explorer travellers and adventure tourism. *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 26, 318-319. <https://doi.org/10.1080/13032917.2015.1007691>
- Cason, D., & Gillis, H. L. (1994). A meta-analysis of outdoor adventure programming with adolescents. *Journal of Experiential* study: Gachan mountainous region). *Journal of Environmental Science and Technology*, 21(11), 201-216. <https://doi.org/10.22034/jest.2020.22015.3112> [In Persian]
- Aminpur, E. (2017). *Rights and obligations of the parties to the BOT contracts during the exploitation period*. Tehran: Immortal: Forest. [In Persian]
- Anabestani, A., Saeedi, A., & Darvishi, H. (2013). Investigating the Economic, Social, Physical, and Environmental Impacts of Tourism Development in Rural Settlements from the Perspective of Tourists and Villagers (Case Study: Arjan Plain - Fars). *Specialized Scientific Journal of Spatial Planning*, 2(6), 1-20. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.22287485.1391.2.2.1.3> [In Persian]
- Araei Daroonkala, M., Norouzi Daroonkala, E., Norouzi Daroonkala, S., & Fardin, M. (2015). *Encyclopedia of Twenty and Twenty-first Century Treaties*. Tehran: Institute of Studies and Research of its Danesh city. [In Persian]
- Askari, P. (2017). *Foreign investment law in international arbitration*. Tehran: Shahr-e-Danesh Institute for Legal Studies and Research. [In Persian]
- Babaei Mehr, A., & Esmaeil Nasab, H. (2015). *Collection of the most important practical documents of environmental law, internal - international, (Treaties, conventions, laws, bylaws, decrees)*. Tehran: Majd Publishing. [In Persian]
- Bassnett, S. (2002). *Travel writing and gender. The Cambridge companion to travel writing*, pp. 225-241. <https://doi.org/10.1017/CCOL052178140X.014>
- Beedie, P., & Hudson, S. (2003). Emergence of mountain-based adventure tourism.

- Folmer, A., Tengxiage, A. T., Kadijk, H., & Wright, A. J. (2019). Exploring Chinese millennials' experiential and transformative travel: A case study of mountain bikers in Tibet. *Journal of Tourism Futures*, 5(2), 142-156. <https://doi.org/10.1108/JTF-02-2019-0018>
- Ghadiri Masoom, M., & Vosoughi, L. (2016). Adventure tourism. *Tourism Management Studies*, 3(8), 41-58. [In Persian]
- Ghaffari, M., Ranjbarian, B., & Emami, A. (2014). Identifying and analyzing the motivations of foreign tourists to travel to Isfahan. *Urban and Regional Studies and Research* (stop publishing), 5(17), 21-36. https://urs.ui.ac.ir/?_action=xml&article=20047 [In Persian]
- Ghebtian, M., & Jafarnejad, A. (2020). *The Nature of Investment Contracts*. Tehran: Qanun Yar Publishing. [In Persian]
- Ghezel Biglou, M., Dehghan, F., Mir, M., Bidar, A., & Mohammadi, S. (2017). *Collection of documents and treaties on human rights*. Tehran: Khorsandi Publishing. [Persian]
- Gyimóthy, S., & Mykletun, R. J. (2004). Play in adventure tourism: The case of Arctic trekking. *Annals of Tourism Research*, 31(4), 855-878. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2004.03.005>
- Haji Nezhad, A., Paidar, A., Bagheri, F., & Abdi, N. (2018). Development of strategic plans for the development of rural tourism in Iran. *Quarterly Journal of Strategic and Macro Policies*, 2(8), 111-135. https://www.jmsp.ir/?_action=xml&article=7946 [In Persian]
- Hashemi, S., Alipour, A., Yousefi Fashki, M., & Mousavi, M. (2020). Identify and prioritize tourism capabilities in desert areas of Qom province. *Human Geography Research*, 52(1), 17-37. <https://doi.org/10.22059/jhgr.2017.62329> [In Persian]
- Education, 17(1), 40-47. <https://doi.org/10.1177/105382599401700109>
- Cater, C. I. (2006). Playing with risk? Participant perceptions of risk and management implications in adventure tourism. *Tourism Management*, 27(2), 317-325. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2004.10.005>
- Cheng, M., Edwards, D., Darcy, S., & Redfern, K. (2018). A tri-method approach to a review of adventure tourism literature: Bibliometric analysis, content analysis, and a quantitative systematic literature review. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 42(6), 997-1020. <https://doi.org/10.1177/1096348016640588>
- Coke Dean, N., Diye, P., & Pele, A. (2004). *General International Law*. Tehran: Information Institute. [In Persian]
- Daniels, M. J., Rodgers, E. B. D., & Wiggins, B. P. (2005). "Travel Tales": an interpretive analysis of constraints and negotiations to pleasure travel as experienced by persons with physical disabilities. *Tourism Management*, 26(6), 919-930. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2004.06.010>
- Elsrud, T. (2001). Risk creation in traveling: Backpacker adventure narration. *Annals of Tourism Research*, 28(3), 597-617. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(00\)00061-X](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(00)00061-X)
- Fallahi, A. (2015). *Analytical study of BOT contract structure*. Tehran: Behnami Publishing. [In Persian]
- Farmani Ardehaei, R. (2018). The role and function of villages and rural tourism in the development of tourism in Iran, (Case study: Ardeha tourism target village). *Scanning in Humanities Education*, 2(6), 39-47. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.27172260.1396.3.6.6.4> [In Persian]

- Kazemi, R., Pouriz, M., & Darvishzadeh, B. (2020). Explaining entrepreneurial opportunities in sports tourism (Case study: Dezful city). *Applied Research in Sports Management*, 8(3 consecutive), 129-146. [Persian]
- Khaksari, A., & Dehghani, M. (2016). The capacity of adventure tourism in the deserts of Iran using the S.W.O.T. Method. *Tourism Management Studies*, 9(27), 1-22. [In Persian]
- Khatri, I. (2018). New Trends in Adventure Tourism: A Lesson from 6th International Adventure Conference, 30 January-2 February 2018, Segovia, Spain. *Journal of Tourism & Adventure*, 1(1), 106-114. <https://nepjol.info/index.php/jota/article/view/22755>
- Kim, K. (2008). Analysis of structural equation model for the student pleasure travel market: Motivation, involvement, satisfaction, and destination loyalty. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 24(4), 297-313. <https://doi.org/10.1080/10548400802156802>
- Latifian, A., Peyvandeh, B., & Melanouri, S. (2020). Food Tourism an Opportunity for Tourism Development in Iran, Fifth International Conference on Research in Management, Economics and Development (pp. 1-26). [In Persian]
- Lawrence, K. (1994). *Penelope Voyages: Women and travel in the British literary tradition*. Cornell University Press.
- Lobnani Motlagh, M. (2020). *International Investment Law*. Tehran: Mizan Publishing. [Persian]
- Mafi, H. (2014). *Code of International Law, Bachelor/Master/PhD*. Tehran: Majd Publishing. [Persian]
- Hatami, A., & Karimian, E. (2016). *Foreign investment rights in the light of investment law and contracts*. Tehran: Tisa Publishing, second edition. [In Persian]
- Holland, P., & Huggan, G. (2000). *Tourists with typewriters: Critical reflections on contemporary travel writing*. University of Michigan Press.
- Hudson, S. (2012). *Sport and adventure tourism*. Routledge.
- Jafari, T. (2014). Evaluation of ecotourism potentials of Bash Qardash region of Bojnourd using SWOT model. *Geography of tourism space*, 3(9), 37-68. [In Persian]
- Johnston, A. (2000). Indigenous peoples and ecotourism: Bringing indigenous knowledge and rights into the sustainability equation. *Tourism Recreation Research*, 25(2), 89-96. <https://doi.org/10.1080/02508281.2000.11014914>
- Jönsson, C., & Devonish, D. (2008). Does nationality, gender, and age affect travel motivation? A case of visitors to the Caribbean island of Barbados. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 25(3-4), 398-408. <https://doi.org/10.1080/10548400802508499>
- Kane, M. J., & Tucker, H. (2004). Adventure tourism: The freedom to play with reality. *Tourist Studies*, 4(3), 217-234. <https://doi.org/10.1177/1468797604057323>
- Karimi, J., Soltanian, L., & Bejani, A. (2021). Designing a model for the development of adventure sports tourism based on data foundation theory. *Sports Management Studies*, 12(60), 61-82. <https://doi.org/10.22089/smrj.2019.6327.2288> [In Persian]

- Musazadeh, R. (1395). *Requirements of international public law*. Tehran: Mizan Publishing. [In Persian]
- Noy, C. (2004). This trip really changed me: Backpackers' narratives of self-change. *Annals of Tourism research*, 31(1), 78-102. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2003.08.004>
- Omidi, A. (2016). *International law from theory to practice*. Tehran: Mizan Publishing. [Persian]
- O'Reilly, C. C. (2006). From drifter to gap year tourist: Mainstreaming backpacker travel. *Annals of tourism research*, 33(4), 998-1017. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2006.04.002>
- Patterson, I. R. (2006). *Growing older. Tourism and Leisure Behaviour of Older Adults*. Cabi.
- Piran, H. (2011). *International investment legal issues*. Tehran: Ganj-e-Danesh Publishing. [In Persian]
- Qarachorlu, M., Abdollahzadeh Sangroudi, H., & Talaei Bora, H. (2019). *Collection of Applied Laws of International Law*. Tehran, Moujak Publishing. [In Persian]
- Rezvani, M., Faraji Sabokbar, H., Darban Astaneh, A., & Karimi, S. (2018). Identification and validation of factors and indicators of environmental quality affecting the branding of rural tourism destinations using content analysis method (Case study: Oramanat ethnic-cultural region in Kurdistan and Kermanshah provinces. *Rural Research*, 8(2), 318-345. Doi: 10.22059 /jrur.2017.62675 [In Persian]
- Saffari, M., Heidari, K., & Latifi fard, M. (2021). The Impact of Sustainable Participation in Adventure Tourism on Women's Empowerment. *Sports Management Studies*, 12(59), 114-134. <https://doi.org/10.22089/smrj.2018.4942.1956> [In Persian]
- Majidi, C., Saffari, M., & Kheibari, M. (2021). The pattern of development of adventure sports. *Journal of Research in Sport Management and Motor Behavior*, 10(nineteenth in a row) (19(35 in a row)), 31-56. [In Persian]
- Mirkarimi, S., Saeedi, S., & Saeedi, S. (2017). Principles and Concepts of Achieving Successful Ecotourism, *Man and the Environment*, 14(2), 13-23. [In Persian]
- Mohammad Kazemi, R., Pouriz, M., & Darvishzadeh, B. (2020). Explaining Entrepreneurial Opportunities in Sports Tourism (Case Study: Dezfoul County). *Journal of Applied Research in Sports Management*, 8(3), 129-146. doi: 10.30473 / arsm.2020.6457 [In Persian]
- Moharramzadeh, M., & Imanzadeh, M. (2020). Presentation of a qualitative model for developing strategies for adventurous sports tourism. *Sport Management and Development*, 8(4), 2-17. doi: 10.22124/ jsmd.2019.3795 [In Persian]
- Moharramzadeh, M., Ganji Imcheh, H., Hosseini, M., & Ganji Imcheh, M. (2021). Development of strategies to create an adventure tourism hub in the mountains of Ardabil province using the SWOT technique. *Physiology and Management Research in Sport*, 12(3), 185-191. [In Persian]
- Mokhtarzadeh Azar, R. (2015). *Construction investment contracts and financing methods in the technical and executive system of the country (with a special approach to B.O.T contracts)*. Tehran: Naghous Publishing. [In Persian]
- Movassaghi, H. (2018). Social and Economic Functions of Women in Expanding Employment in the Tourism Industry with Emphasis on Legal Aspects. *Women and Family Studies*, 10(37), 45-64. [In Persian]

- Sung, H. H. (2004). Classification of adventure travelers: behavior, decision making, and target markets. *Journal of Travel Research*, 42(4), 343-356. <https://doi.org/10.1177/0047287504263028>
- Swarbrooke, J., Beard, C., Leckie, S., & Pomfret, G. (2003). *Adventure Tourism: The New Frontier*. Routledge.
- Tahmasebi, M., & Rezaei Moghadam, K. (1389). Rural ecotourism instability in Khuzestan province. *Man and the Environment*, 8(4(15-26)), 3-15. [In Persian]
- Theobald, W. F. (2005). The meaning, scope, and measurement of travel and tourism. *Global Tourism*, 3, 23-48.
- Urbain, J. D. (1989). The tourist adventure and his images. *Annals of Tourism Research*, 16(1), 106-118. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(89\)90033-9](https://doi.org/10.1016/0160-7383(89)90033-9)
- Vazin, N. (2015). Development of a strategic planning model for the development of wetland ecotourism in order to ensure the health of the wetland ecosystem and the sustainability of rural communities, in the case of Miankaleh and Zaghmarz wetlands. *Spatial Planning (Geography)*, 4(2), 153-174. [In Persian]
- White, A., & Andrea, W. (1993). *Joseph Conrad and the Adventure Tradition*. Cambridge University Press.
- Wilks, J., Stephen, J., & Moore, F. (Eds.). (2013). *Managing tourist health and safety in the new millennium*. Routledge.
- Williams, P., & Soutar, G. N. (2009). Value, satisfaction and behavioral intentions in an adventure tourism context. *Annals of Tourism Research*, 36(3), 413-438. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2009.02.002>
- Samadi Randi, Y. (2005). *Collection of rules, regulations, bylaws and treaties of the Cultural Heritage Organization of the country*. For the Office of Legal and International Affairs (Cultural Heritage Organization of the country). Tehran: Cultural Heritage Organization, Deputy of Introduction and Education, General Directorate of Education, Publications and Cultural Production. [In Persian]
- Shahriari Sajharudi, B., Hemmatinejad, M., & Malek Akhlagh, I. (2016). Identification of strategic alliances in the development of sports tourism in the northern provinces of Iran. *Sports Management Studies*, 7(30), 55-70. [In Persian]
- Shahmari Ardajani, R., & Kamousi Alamdari, J. (2020). Investigating the types of tourism affecting the tourism development of Aras Free Zone. *Journal of Urban Tourism*, 6(1), 33-46. [In Persian]
- Shirvi, A. (2006). *Build, operation and transfer contracts*. Qom: University of Tehran, Qom Campus. [In Persian]
- Soleimani, H., & Shahsavani, S. (2017). *Legal Analysis of BOT Contracts*. Tehran: Majd Publishing. [In Persian]
- Sung, H. H., Morrison, A. M., & O'Leary, J. T. (1996). Definition of adventure travel: Conceptual framework for empirical application from the providers' perspective. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 1(2), 47-67. <https://doi.org/10.1080/10941669708721975>
- Sung, H. Y., Morrison, A. M., & O'leary, J. T. (2000). Segmenting the adventure travel market by activities: From the North American industry providers' perspective. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 9(4), 1-20. https://doi.org/10.1300/J073v09n04_01

Ziaei Bigdeli, M. (2021). *Public International Law*. Tehran: Publishing the Treasure of Knowledge Library. [In Persian]

Zurick, D. N. (1992). Adventure travel and sustainable tourism in the peripheral economy of Nepal. *Annals of the Association of American Geographers*, 82(4), 608-628. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8306.1992.tb01720.x>

World Tourism Organization (2018), *UNWTO Tourism Highlights, 2018 Edition*, UNWTO, Madrid, DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284419876>

Yazdani, A., Vahabzadeh Kobria, G., Oladi Ghadikalaei, J., & Mousavi, S. (2020). Determining the ecotourism potential of Charat watershed using SWOT model. *Quarterly Journal of Environmental Science and Technology*, 21(4), 125-139. <https://doi.org/10.22034/jest.1970.14655> [In Persian]